

NL

NL

NL

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 24.3.2011
COM(2011) 141 definitief

2011/0061 (NLE)

Voorstel voor een

BESLUIT VAN DE RAAD

**inzake de verlenging van het statuut van Gemeenschappelijke Onderneming voor
Hochtemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG)**

TOELICHTING

1. BEPALINGEN VAN HET EURATOM-VERDRAG MET BETREKKING TOT HET STATUUT VAN GEMEENSCHAPPELIJKE ONDERNEMING

1. In artikel 45 van het Euratom-Verdrag is bepaald dat ondernemingen welke van fundamenteel belang zijn voor de ontwikkeling van de nucleaire industrie binnen de Gemeenschap kunnen worden opgericht als gemeenschappelijke ondernemingen in de zin van het Verdrag.

Krachtens artikel 46 wordt elk project voor een gemeenschappelijke onderneming door de Commissie aan een onderzoek onderworpen.

De Commissie moet ieder project voor een gemeenschappelijke onderneming, tezamen met haar met redenen omkleed advies, bij de Raad indienen.

2. Krachtens de artikelen 47 tot en met 49 van het Euratom-Verdrag geschiedt de oprichting van een gemeenschappelijk onderneming ingevolge een beschikking van de Raad op voorstel van de Commissie.

2. VOORGESCHIEDENIS VAN HET STATUUT VAN GEMEENSCHAPPELIJKE ONDERNEMING VAN HKG EN HET PROJECT THTR 300

Motivering van de aanvraag

3. De onderneming Hochttemperatuur-Kernkraftwerk GmbH (HKG) had tot doel te Uentrop (Kreis Unna), Bondsrepubliek Duitsland, een kernenergiecentrale te bouwen, uit te rusten en te exploiteren. Het was een prototype van een kerncentrale met een hogetemperatuurreactor waarin thorium als splijtstof wordt gebruikt, met een vermogen van ongeveer 300 MWe (THTR 300 - Thorium High Temperature Reactor). Voor de uitvoering daarvan heeft HKG het statuut van gemeenschappelijke onderneming aangevraagd.
4. Overwegende dat de statuten van HKG in overeenstemming waren met de bepalingen van het Euratom-Verdrag inzake gemeenschappelijke ondernemingen en dat het HKG-project op dat ogenblik van fundamenteel belang was voor de ontwikkeling van de nucleaire industrie in de Gemeenschap, heeft de Raad HKG het statuut van gemeenschappelijke onderneming in de zin van het Euratom-Verdrag toegekend voor een periode van 25 jaar te rekenen vanaf 1 januari 1974.
5. Tevens heeft HKG verzocht om toekenning van bepaalde gunsten als bedoeld in bijlage III van het Euratom-Verdrag.

Op grond van de volgende punten:

- de kerncentrale wordt gebouwd door een consortium van ondernemingen uit de Gemeenschap, met onderdelen die vrijwel uitsluitend uit de Gemeenschap afkomstig zijn;
- door de bouw van de centrale kunnen de technische procedés voor de productie van elektriciteit op industriële schaal aanzienlijk worden verbeterd;
- door de toekenning aan HKG van gunsten als bedoeld in bijlage III van het Verdrag gaan de financiële lasten omlaag, waardoor de economische risico's die eigen zijn aan een dergelijke onderneming kunnen worden beperkt;

- HKG zal de niet-octrooieerbare kennis die eventueel wordt opgedaan bij de bouw van de kerncentrale, ter beschikking van de Gemeenschap stellen,

heeft de Raad besloten bepaalde gunsten als bedoeld in bijlage III van het Euratom-Verdrag toe te kennen, en met name ontheffing van bepaalde belastingen. De gunsten zijn toegekend voor een periode die afloopt drie jaar na de definitieve oplevering van de centrale door de onderneming.

Oorspronkelijke beschikkingen

6. In juni 1974 heeft de Raad, op voorstel van de Commissie, de volgende twee beschikkingen aangenomen:

- Beschikking 74/295/Euratom van de Raad van 4 juni 1974¹ inzake de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming Hochttemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG);
- Beschikking 74/296/Euratom van de Raad van 4 juni 1974² betreffende de toekenning van gunsten aan de gemeenschappelijke onderneming Hochttemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG).

Wijzigingen van de oorspronkelijke beschikkingen

7. Op de algemene vergadering van 11 juli 1983 van de gemeenschappelijke onderneming heeft is besloten over te gaan tot een verhoging van het maatschappelijk kapitaal van de onderneming. Deze kapitaalsverhoging vergde een wijziging van de statuten van de gemeenschappelijke onderneming.

De gemeenschappelijke onderneming heeft bovendien gevraagd de in 1974 verleende ontheffing van de "Kapitalverkehrssteuer" uit te breiden tot de kapitaalinzet die overeenkomt met de bovengenoemde kapitaalsverhoging.

8. Overwegende dat:

- de wijziging van de statuten geen afbreuk deed aan de bepalingen die voor de gemeenschappelijke onderneming golden, en dat zij in overeenstemming was met de ontwikkeling van het project;
- door de uitbreiding van de ontheffing de financiële lasten omlaag zouden gaan, waardoor de economische risico's die eigen zijn aan een dergelijke onderneming kunnen worden beperkt,

heeft de Raad in februari 1984 de volgende twee beschikkingen aangenomen met het oog op de aanpassing van de beschikkingen van 1974 aan de kapitaalsverhoging van HKG:

- Beschikking 84/104/Euratom van de Raad van 21 februari 1984 houdende goedkeuring van een wijziging van de statuten (vennootschapsovereenkomst) van de gemeenschappelijke onderneming HKG³;
- Beschikking 84/105/Euratom van de Raad van 21 februari 1984 houdende wijziging van Beschikking 74/296/Euratom betreffende de toekenning van gunsten aan de gemeenschappelijke onderneming HKG⁴.

¹ PB L 165 van 20.6.1974, blz. 7.

² PB L 165 van 20.6.1974, blz. 14.

³ PB L 58 van 29.2.1984, blz. 35.

⁴ PB L 58 van 29.2.1984, blz. 37.

Overzicht van de werking van de centrale en reden van de verandering van doel

9. HKG heeft THTR 300 op 1 juni 1987 opgestart. De elektriciteitscentrale heeft tot 29 september 1988 gewerkt en werd daarna stilgelegd. In die periode moest de exploitatie herhaaldelijk worden onderbroken wegens storingen.
10. Moeilijkheden van economische en technische aard en in verband met de splijtstofvoorziening, in combinatie met vergunningsproblemen voor het opnieuw in bedrijf stellen wegens financiële onzekerheden, hebben geleid tot het op 1 september 1989 genomen besluit de exploitatie van de installatie onmiddellijk en definitief stop te zetten.
11. Sindsdien is het doel van de gemeenschappelijke onderneming geworden: stopzetting van de reactor, ontladen van de kern, totstandbrenging van een veilige opsluiting en bewaking. Op 13 december 1989 is tussen de autoriteiten van de Bondsrepubliek, de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen, HKG en zijn vennoten een overeenkomst tot gecontroleerde ontmanteling van THTR 300 gesloten. Die overeenkomst omvat gegevens betreffende de financieringsaspecten.

Dienovereenkomstig geformuleerde nieuwe aanvragen van HKG

12. De fiscale gunsten die bij Beschikking 74/296/Euratom aan HKG waren toegekend, vervielen op 31 mei 1990, drie jaar na de definitieve oplevering van de centrale door de onderneming op 1 juni 1987.
13. Bij brief van 9 februari en van 6 maart 1990 hebben de vennoten van HKG verzocht om verlenging van de toegekende gunsten totdat het statuut van gemeenschappelijke onderneming vervalt en om aanpassing van de gunsten aan de situatie van het moment van de onderneming, waarvoor extra kapitaal moest worden ingebracht dat op fiscaal vlak met inbreng van maatschappelijk kapitaal werd gelijkgesteld.
14. HKG was bezig met de uitvoering van een programma voor ontmanteling van de kerncentrale tot het stadium van veilige opsluiting en was voornemens vervolgens een programma voor bewaking van de betrokken nucleaire installaties op te zetten.
15. De Raad was van oordeel dat deze programma's in de Gemeenschap geen equivalent hadden en dat de uitvoering ervan dan ook belangrijk was voor het verwerven van nuttige ervaring voor de kernindustrie en de toekomstige ontwikkeling van de kernenergie in de Gemeenschap.
16. De Raad was voorts van mening dat HKG diende te worden gesteund met een vermindering van de financiële lasten bij de uitvoering van de genoemde programma's en dat de toegekende gunsten derhalve dienden te worden verlengd.
17. Bij zijn beschikking van 16 november 1992⁵ heeft de Raad de aan HKG toegekende gunsten verlengd tot de datum waarop Beschikking 74/295/Euratom afloopt.
18. Op 30 maart 1998 heeft HKG bij de Commissie een verzoek ingediend om het statuut van gemeenschappelijke onderneming te verlengen voor een verdere periode van 25 jaar.
19. Het verzoek werd gemotiveerd met het belang voor de kernenergiesector, zowel in Duitsland als in Europa en zelfs in de gehele wereld, van de ervaring die zou worden opgedaan met de werkzaamheden voor definitieve stopzetting en ontmanteling. Dit standpunt is gebaseerd op het feit dat de THTR 300 de grootste reactor van dit type

⁵ Niet gepubliceerd.

in de wereld is en dat de bijzondere configuratie van de installatie, met name wat de opsluiting betreft, een unieke gelegenheid biedt om ervaring op te doen op het stuk van de resultaten en kosten van opsluiting.

20. HKG deelde voorts mee dat op 13 november 1989 een kaderovereenkomst werd gesloten tussen de Bondsregering, de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen en HKG en zijn vennoten om de slotfase van het THTR 300-project tot een goed einde te brengen. In deze overeenkomst, met een aanhangsel van 18 december 1996, zijn de fasen aangegeven waarin tot 2009 moet worden gewerkt, met inbegrip van de voorzieningen voor financiering van de activiteiten van HKG.
21. Duitsland heeft het verzoek van HKG gesteund en heeft erop gewezen dat de Bondsregering voorstander is van de handhaving van de verleende fiscale voordelen.
22. Op basis van de ontvangen informatie heeft de Commissie geoordeeld dat de in 1992 door de Raad aanvaarde argumenten nog steeds geldig zijn; met name zijn de door de onderneming te ontplooiën activiteiten nog steeds dezelfde en de context waarin deze moeten worden gesitueerd is identiek.
23. Aangezien de overeenkomst tussen de Bondsrepubliek Duitsland, de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen en HKG en zijn vennoten voor de financiering van de activiteiten van HKG echter slechts geldt voor het tijdvak tot 31 december 2009, heeft de Commissie voorgesteld dat de Raad, in overeenstemming met de periode die is overeengekomen tussen de Duitse autoriteiten en HKG, de verlenging van het statuut van gemeenschappelijke onderneming en de toekenning van gunsten aan HKG goedkeurt voor diezelfde periode, dat wil zeggen tot en met 31 december 2009.
24. Op basis van het Commissievoorstel heeft de Raad op 7 mei 2002 het statuut van gemeenschappelijke onderneming van HKG en de aan die onderneming toegekende gunsten hernieuwd tot 31 december 2009⁶.

3. RECENTE ONTWIKKELINGEN

25. Bij schrijven, d.d. 26 april 2010, heeft Hochttemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG), Hamm, verzocht het bij de oorspronkelijke Beschikking 74/295/Euratom van de Raad verleende statuut van gemeenschappelijke onderneming, dat bij beschikking van de Raad van 7 mei 2002 reeds een eerste keer was verlengd, verder te verlengen voor een periode van 11 jaar met ingang van 1 januari 1999. Deze verlenging moet ook de ontheffingen omvatten van de belasting op de overdracht van onroerende goederen, de grondbelasting en de winstbelasting met betrekking tot de interesten op de langetermijnschulden, die tegelijkertijd waren toegekend.
26. HKG heeft een verzoek ingediend om het bestaande statuut na 31 december 2009 te verlengen voor een nieuwe periode van 25 jaar. In haar rechtvaardiging heeft HKG met name de volgende argumenten gegeven:
 - met het project voor het prototype van een nieuwsoortige kernreactor in Hamm-Uentrop, de Thorium High-Temperature Reactor (THTR), had HKG de bedoeling hogetemperatuurreactor technologie op industriële schaal en in concurrentiële omstandigheden te beproeven in het belang van Duitslands toekomstige energievoorzieningszekerheid op lange termijn;

⁶ PB L 123, 2002/355/Euratom van 9.5.2002, blz. 53; PB L 123, 2002/356/Euratom van 9.5.2002, blz. 54.

- de kennis die wordt verzameld op grond van de ervaring bij elektriciteitsproductie via kernenergie kan niet worden beperkt tot de bouw en exploitatie van de centrale alleen. Om redenen van volledigheid moet ook de kennis worden ingezameld welke wordt opgedaan bij de planning van de reactorstop, de reactorstop zelf, de veilige opsluiting en de ontmanteling (in dit geval in het kader van hogetemperatuurreactorstechnologie);
- naar het oordeel van de HKG zal de kennis die wordt verkregen gedurende de periode van handhaving van de veilige opsluiting (opsluitingsperiode) en de daarop volgende ontmanteling van groot belang zijn voor de nucleaire industrie in Europa en wereldwijd, des te meer nu de technologie van hogetemperatuurreactoren opnieuw aan de orde is bij de werkzaamheden voor reactoren van de vierde generatie waarbij, om een alomvattend beeld te krijgen, ook naar de verschillende fasen van reactorstop moet worden gekeken (levenscycluskosten);
- de THTR 300-centrale is de grootste pebble-bed reactor (bollenreactor) ter wereld met een reactordrukvat in voorgespannen beton (reinforced concrete reactor pressure vessel - RCRPV) en ingebouwde keramische reflector en liner en isolatie via heet gas ('hot gas duct insulation');
- de specifieke aard van de veiligheidsinsluiting van de centrale biedt een tot dusverre unieke gelegenheid om de data en kosten te berekenen voor een 'bijna-passieve' veilige insluiting van een centrale met RCRPV, in het bijzonder wat betreft de energiekosten (ventilatie, luchtdroging, enz.), de exploitatiekosten, de periodieke tests en het periodieke onderhoud;
- HKG verwacht belangrijke resultaten van de uiteindelijke ontmanteling van de centrale, van de op afstand uitgevoerde en manuele ontmantelingswerkzaamheden met betrekking tot de kern. Voorts zal de verwijdering van de interne oppervlakte van het RCRPV (niet alle bewapeningsstaal kan zonder meer worden ontspannen) en de ontmanteling van 550 Mg componenten met radiologisch besmet keramiek, geïnstalleerd binnen het RCRPV, nieuwe kennis opleveren met betrekking tot de ontmanteling van hogetemperatuurreactoren;
- HKG zal deze nieuwe kennis ter beschikking blijven stellen van de EU-lidstaten;
- het is nog steeds onduidelijk wanneer de ontmanteling kan plaatsvinden – een belangrijke factor daarbij is een geschikte bergplaats te selecteren en klaar te maken – en dat is de reden waarom een verlenging wordt gevraagd van het statuut van gemeenschappelijke onderneming met 25 jaar;
- het grote belang van de ontwikkeling van de kernenergiesector in de Gemeenschap, dat noodzakelijk is voor de toekenning van het statuut van 'Europese gemeenschappelijke onderneming', werd reeds aanvaard in de beschikking van de Raad van 16 november 1992 betreffende de verlenging van de gunsten die zijn toegekend aan de gemeenschappelijke onderneming HKG, d.w.z. op het moment dat de THTR 300-centrale werd stilgelegd. Er werd ook erkend dat er geen vergelijkbaar geval bestaat binnen de Gemeenschap voor programma's voor reactorstop, tot en met de fase van veilige opsluiting, en voor de handhaving en bewaking van een dergelijke toestand van veilige opsluiting. Er werd ook geconcludeerd dat de uitvoering van deze programma's nuttige ervaring oplevert voor de nucleaire sector en voor de toekomstige ontwikkeling van kernenergie in de Gemeenschap;

- het THTR 300-project zal aanzienlijke steun blijven krijgen van de Duitse regering en van de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen. Dit is vastgelegd in het in 1989 gesloten contract betreffende de gecontroleerde ontmanteling in het kader van het THTR 300-project, op basis waarvan onder meer de standby-toestand van de THTR 300-centrale na 31 december 2009 wordt betaald.

Verklaring van de Duitse regering inzake het verzoek van HKG om het statuut van gemeenschappelijke onderneming te verlengen

27. In haar mededeling aan de Europese Commissie ondersteunt de Duitse regering het verzoek van HKG om zijn statuut van gemeenschappelijke onderneming te verlengen, met name om de volgende redenen:
- HKG is de onderneming die verantwoordelijk is voor de thorium high-temperature reactor (THTR) in Hamm-Uentrop. De THTR bevindt zich sinds 1989 in de ontmantelingsfase met als doel de faciliteit volledig te verwijderen na een lange fase van veilige opsluiting (30 jaar overeenkomstig de planning). De tijdsduur van de volledige ontmanteling hangt onder meer af van de beschikbaarheid van een faciliteit voor definitieve berging van hoogactief afval, waarover gezien de onzekere toekomst van Gorleben grote onzekerheid bestaat;
 - er kan worden aangenomen dat de fase van veilige opsluiting voor de THTR langer zal duren dan momenteel gepland is. Deze fase wordt financieel verzekerd door de overeenkomst tussen de Bondsrepubliek, het land NRW en HKG. De looptijd van deze financiële regeling is echter beperkt tot 31 december 2017;
 - de ongewoon lange tijdsduur van de fase van veilige opsluiting van de THTR die wordt verwacht, en meer in het bijzonder de latere ontmantelingswerkzaamheden aan het betonnen reactorvat (SRB), zullen zeker kennis opleveren over de ontmanteling van dergelijke faciliteiten. Voorts zijn de ontmantelingswerkzaamheden met betrekking tot het SRB, waarvoor nu nog geen praktische ervaring bestaat, een belangrijk kostenelement. Tegen deze achtergrond is een verdere verbintenis van HKG en de vennoten daarvan essentieel, alsook een verlenging van het statuut van gemeenschappelijke onderneming.
28. De verlenging mag echter slechts gelden voor het tijdvak tot 31 december 2017 en niet voor een extra periode van 25 jaar, zoals gevraagd door HKG, aangezien de Duitse financieringsovereenkomst beperkt is tot deze datum.
29. De Bondsregering pleit voor een dergelijke beperking van de looptijd aangezien zij geen redenen ziet voor een ontkoppeling van het statuut van gemeenschappelijke onderneming en de looptijd van de Duitse financieringsregelingen.
30. Tegen deze achtergrond ondersteunt de Bondsregering de verlenging van het statuut van gemeenschappelijke onderneming van HKG tot en met 31 december 2017.

4. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

31. Er zijn geen gevolgen voor de EU-begroting.

5. CONCLUSIES

32. De Commissie is van mening dat de argumenten die de Raad in 2002 heeft aanvaard voor de handhaving van het statuut van gemeenschappelijke onderneming voor HKG nog steeds van kracht zijn; met name zijn de door de onderneming te ontplooiën

activiteiten nog steeds dezelfde en de context waarin deze moeten worden gesitueerd is identiek.

33. De regelingen voor financiering van de HKG-activiteiten tussen de Bondsrepubliek Duitsland, de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen en HKG en zijn vennoten zijn evenwel slechts geldig voor de periode tot 31 december 2017.
34. De Commissie stelt de Raad bijgevolg voor zich aan deze tussen de Duitse autoriteiten en HKG overeengekomen periode te conformeren en de verlenging van het statuut van gemeenschappelijke onderneming en de toekenning van gunsten aan HKG eveneens tot 31 december 2017 goed te keuren.

Voorstel voor een

BESLUIT VAN DE RAAD

inzake de verlenging van het statuut van Gemeenschappelijke Onderneming voor Hochtemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG)

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, en met name op artikel 49,

Gezien het voorstel van de Commissie⁷,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Bij Beschikking 74/295/Euratom⁸ heeft de Raad Hochtemperatur-Kernkraftwerk GmbH (hierna 'HKG' genoemd) opgericht als gemeenschappelijke onderneming voor een periode van 25 jaar met ingang van 1 januari 1974.
- (2) HKG had tot doel te Uentrop (Kreis Unna), Bondsrepubliek Duitsland, een kerncentrale met een vermogen van ongeveer 300 MWe te bouwen, uit te rusten en te exploiteren.
- (3) Na een bedrijfsperiode van 1987 tot 1988 is de exploitatie van de kerncentrale op 1 september 1989 definitief beëindigd als gevolg van technische en economische moeilijkheden.
- (4) Vanaf dat tijdstip was het doel van HKG de uitvoering van een programma voor ontmanteling van de kerncentrale tot het stadium van veilige opsluiting en vervolgens uitvoering van een programma voor bewaking van de opgesloten nucleaire installaties.
- (5) Bij zijn Beschikking 92/547/Euratom van 16 november 1992⁹ inzake de voortzetting van de gemeenschappelijke onderneming "Kernkraftwerk Lingen GmbH" heeft de Raad erkend dat deze programma's in de Gemeenschap geen equivalent hadden, dat de uitvoering ervan belangrijk was en dat zij nuttige ervaring vormden voor de nucleaire industrie en de toekomstige ontwikkeling van kernenergie in de Gemeenschap.
- (6) Met het oog op de verwezenlijking van haar doel heeft HKG om verlenging van het statuut van gemeenschappelijke onderneming verzocht met ingang van 1 januari 1999.
- (7) Bij Beschikking 2002/355/Euratom van 7 mei 2002¹⁰ heeft de Raad het statuut van HKG als gemeenschappelijke onderneming verlengd tot 31 december 2009 om HKG in staat te stellen haar ontmantelings- en bewakingsprogramma's te voltooien, met name door een verlichting van de financiële lasten.

⁷

⁸ PB L 165 van 20.6.1974, blz. 7.

⁹ PB L 352 van 2.12.1992, blz. 9.

¹⁰ PB L 123 van 9.5.2002, blz. 53.

- (8) De verlengingsperiode stemt overeen met de looptijd van de regelingen tussen de Duitse Bondsrepubliek, de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen en HKG en zijn vennoten voor de financiering van de activiteiten van HKG.
- (9) Bij schrijven, d.d. 26 april 2010, heeft Hochttemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG), Hamm, verzocht het statuut van gemeenschappelijke onderneming te verlengen voor een nieuwe periode van 25 jaar.
- (10) De verlenging van het statuut van gemeenschappelijke onderneming dient HKG in staat te stellen de programma's voor ontmanteling en bewaking uit te voeren, met name door een verlichting van de financiële lasten.
- (11) De regelingen voor financiering van de HKG-activiteiten tussen de Bondsrepubliek Duitsland, de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen en HKG en zijn vennoten gelden slechts voor een periode tot en met 31 december 2017.
- (12) Het is derhalve dienstig het statuut van gemeenschappelijke onderneming voor HKG te verlengen voor eenzelfde periode,

HEEFT HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

1. De verlenging van het statuut van Gemeenschappelijke Onderneming in de zin van het Verdrag voor Hochttemperatur-Kernkraftwerk GmbH (HKG) wordt goedgekeurd voor een duur van acht jaar te rekenen vanaf 1 januari 2010.
2. Het doel van HKG is de uitvoering van een programma voor ontmanteling van de kerncentrale te Uentrop (Kreis Unna) in de Bondsrepubliek Duitsland, tot het stadium van veilige opsluiting, en vervolgens de uitvoering van een programma voor bewaking van de opgesloten nucleaire installaties.

Artikel 2

Dit besluit is gericht tot de lidstaten en tot HKG.

Gedaan te [...],

*Voor de Raad
De voorzitter*